

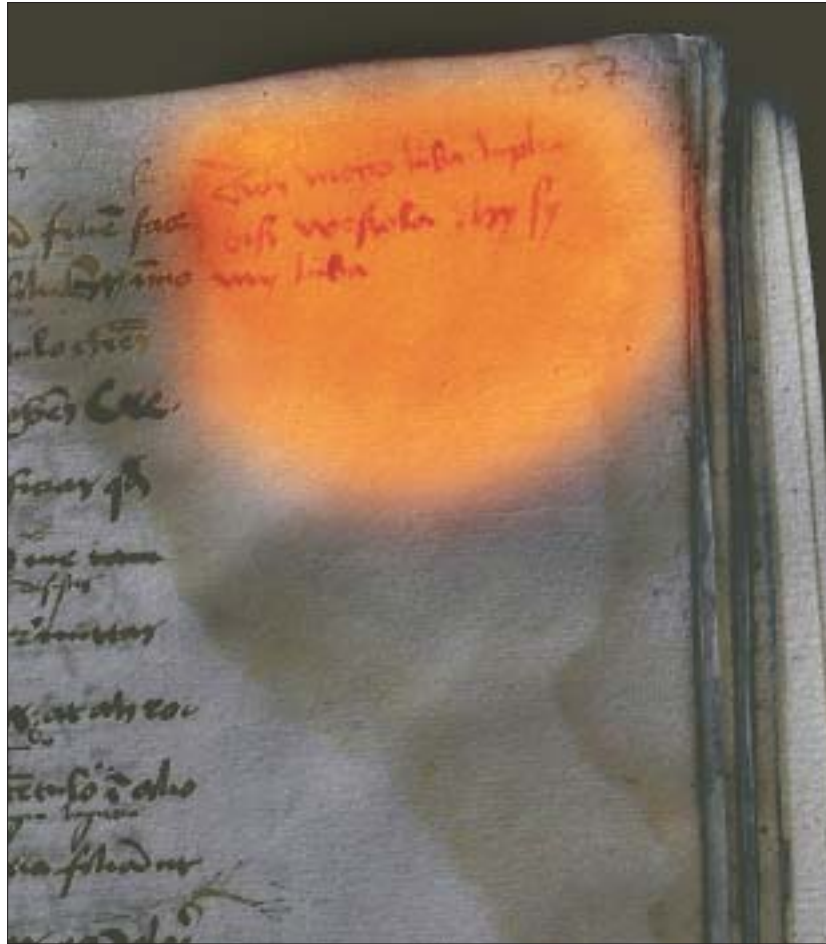
ROZMYSLOWANE

Janek Wowčer

Na lochke ramjo njebrać

Na mytowanju dobycerjow wubědzowanja „Rěčam přichilena komuna – Serbska rěč je žiwa“ w Grodku dožiwich, kak wažne je serbsku rěč a kulturu spěchowac. Derje, zo pohnuwa něchtó tež statne instancy našu maćeršćinu dale a časćišo w zjawnosći naložowac. Prawje tež je, zo so prócowanja gmejnow wo serbsćinu w zjawnosći na wosebite wašnje honuruja. Dale tak, přiwołam serbskimaj radomaj Sakskeje a Braniborskeje, kotrež stej akciju druhi raz přewjedloj. Škoda jeno, zo tójšto gmejnow, tež ze žra serbskeho sydłenskeho ruma, wubědzowanje tak chutnje njeberje. Maja je po mojim začuwanju skerje za počezenje. Škoda! Ale raz sprawnje: Je da woprawdže tak čezko w času moderneje techniki swoje aktiwity pisomnje a z wobrazami dokumentowac a jury zapodać? Naša maćeršćina je najdrohotniše kubło, kotrež mamy. Je-li rěč zašla, pozhubja so identita a z njej cyły naš serbski lud. Njeměli tuž tajke iniciativy na lochke ramjo brać.

Předewšěm sejtole wuwědomich, jako sakscki zastupjer Martin Modschiedler swoju narěč dzeržeše. Po jeho słowach je rěč domizna, duchowna póda serbskeje kultury a nošer tradicijow. Wón skedźbni tež na to, zo stej sobu na čole Sakskeje Serb. Nimo toho rěčnik wuzběhny, zo je prezident krajneho sejma dr. Matthias Röbler – za čas jeho skutkowanja jako kultusowy minister bu najwjaće šulow w Sakskej zawrjenych – serbsku rěč a kulturu jako „jednu z najwyšich hódnostow sakskeje wustawy“ wuzběhny. Słyšo tute słowa myslach na zawrjenje Chróšćanskeje šule a na to, što dale budže. Rzy fakt, zo Serb sobu na čole Sakskeje stej, a wosebitosć serbsćiny jeje zachowanju a wuwijowanju njeplěkuje. Tu dyrbi so wjaće stać, wosebje ze stron stata. Bychu-li politikarjo sprawnje ze Serbami měnili, njebychu so na zjawnych zarjadowanjach z jich rěču slawili a ju stajnje jako wosebitosć wuzběhowali, na tamnym boku pak serbske šule zawěrali a jednotliwje lětniki njeprizwolili. Ně, bychu so skerje widzomnje za Serbow zasadželi a swoju dotatnu politiku na dobro serbsćiny změnili. Wostanje-li Sakska při swojej tuchwilnej kubtanskej politice, so prašam, z čim chcedza so hordzić a što jako jónkrótosć Sakskeje wuzběhowac, hdyž serbskeje rěče a kultury hižo njebudže?

„Ach moyo luba lupka, biß weßola, thy sy my luba“ rěka najstarši dopokaz delnjoserbsćiny. Noticku na kromje su w rukopisu z lěta 1510 namakali, kotryž pochadza z něhdyšeho klóštra dominikanow we Łukowje a služeše najskerje studentam jako wučbnica lačonšćiny. Foto: Raphael Schmidt

Najstarši dopokaz delnjoserbsćiny prezentowali

„Ach moyo luba lupka“

Zhorjlec (SN/CoR). Najstarši dopokaz delnjoserbsćiny je wuznaće lubosće. W Zhorjelskim biskopskim ordinariace prezentowachu džensa rukopis z lěta 1510 z nakromnej noticku „Ach moyo luba lupka / biß weßola thy sy / my luba“.

„To je hotowa sensacija, čim bóle, dokolž jedna so wo jeničku zachowanu knihu z něhdyšeho klóštra dominikanow we Łukowje“, rjekny nawoda Lipšćanskeho centruma za rukopisy dr. Christoph Mackert w Zhorjelcu. Prelat a bywši farar Peter Canisius Birkner słyšeše před pjeć lětami přednošk dr. Mackerta wo historiskich rukopisach a přeprosy jeho, wobhladać sej stary biblioteku na farskej łubi w Jaworniku. Zahorjeni wo srjedzowěkowski knihowni je wědomostnik spisy wo wobłuku slědźerskeho projekta

w rukopisowym centrumje Lipšćanskeje uniwersitneje biblioteki přepytował, mjez nimi tež knihu ze 16. lěstotka.

Rukopis pochadza z Łukowa, wot lěta 1492 jedneje ze stolicow Delnjeje Łužicy. Dokument woprijima 280 stron, dwěščě z nich je z psalmami popisanych. Najskerje služeše studentam jako wučbnica. Při přepytowanju wotkry Matthias Eifler z rukopisoweho centruma mjez rysowanymi a němskimi přisłowami na kromje tež slowjansku noticku k wjeršej lačonskeje komedije „Andria“. Wón wobroci so na nawodu Instituta za slawistiku Lipšćanskeje uniwersity prof. dr. Edwarda Wornarja. A tón hódančko zwuhóda, identifikuju rěč jako delnjoserbsćinu.

Wědomostnicy su mjeztym připowědzili dalše knihi Jaworniskeje farskeje biblioteki přeslědźić chycy.

MIDAS chce so ze strukturnej debatu we Łužicy zaběrac

Nowinam lěpšinu z turizma

Bozen (SN/JaW). Zjednoćenstwo džennikow europskich narodnych mjeńšin MIDAS ma na kontinencie a po cyłym swěće slyny hlós. To bě krótki a jadriwy rezimej prezidenta MIDAS Tonija Ebnera wo džesačlětnej džělawosći organizacije. „Mamy tuchwilu 30 sobustawow, a tendenca stupa“, rjekny Ebner džensa na spočatku třidnjowskeje hłowneje zhromadźizny MIDAS w južnotirolskim Bozenje. Zjednoćenstwu přisłuša tež wječornik Serbske Nowiny.

Prezident MIDAS skedźbni zdobom na to, zo je zakład wuspěcha zwjazanosć nowin narodnych mjeńšin. „Mamy jenake problemy a móžemy je zhromadnje rozrisac a sej mjez sobu pomhać.“ Přewšo zwjeseleny bě Ebner, zo wobdžěla so na lětušim zetkanju zastupjer italskeho knježerstwa dr. Fulvio Testi, wšako knježerstwo jara na mjeńšiny w swojim kraju džiwa a je podpěruje. We witanskich

słowach je regionalny rada za mjeńšinowe rěče awtonomneho regiona Trentino-Južny Tirol Florian Mussner, přislušnik mjeńšiny Ladinow, přitomnych namoľwał „etniskemu ekstremizmej a šćuwanju zadžěwac“.

Wobdžělnicy wěnowachu so džensa turizmej w mjeńšinowych regionach a kulturnej mnohotnosći. Při tym zwěsći nawoda Instituta za regionalne wuwice w Bozenje Harald Pechlaner, zo móža narodne mjeńšiny a wosebje jich nowiny z turizma a jeho wuwica na městnje jara profitowac. To zbudzi mjeńšu diskusiju wo etosu nowin a wo wabjenju. Mnozy přitomni zwuraznichu swoje wobmyslenja, wšako liby naklada turistakarjow k wozjewjenu wabjenskich nawěskow zwjetša njepohnuwaja. „Chcu wšo za to činić, zo wuwija južnotirolscy turistakarjo zajim, tež w Serbskich Nowinach za naš (Dale na stronje 2)

Wšitcy šulerjo na serbskim swjedženju wobdžěleni

Rěčne kmanosće dopokazali

Slepo (SN/MiR). Na žurli Slepjanskeho kulturneho centruma klinčachu džensa dopoldnja zwuki bubonow a gitary. Šulska band Fight zwučowaše pod nawodom Marka Njeka za swój wustup.

Na přěnim pochodže basnjachu šulerjo jednacinki. Wučerka Sabina Jurenec jich pohonjowaše, so serbskorěčnje z temu „Meja“ rozestajeć. Na Slepjanskim 6. srjedzowěskim dnju wobdžělichu so wšitcy šulerjo, serbsćinarjo a tež čiči, kotřiž serbsce njewuknu. „Swjedženje skutkuje kaž móst mjez šulerskimaj skupinomaj. Serbsćinu njewuknjacy chcedza so na serbskich wjerškach šule sobu wobdžělic“, zwurazni šulski nawoda Wolfgang Goldstein. Marlen Rudolph a Carolin Raak z 8. lětnika tole wobkručištej. „Džeržimy hromadnje, wšojedne hač serbsce wuknjemy abo nic.“ Wobě so na wučbje serbsćiny njewobdžělatej.

Na farskej zahrodze wubědzowachu so skupiny w rězanju drjewa a trochowachu

starobu drjwowych kuluchow. Wbroźni wuspjachu so pod nawodom Floriana Kaulfūrsta w hudźbnym stilu beatboxing. Kwis, při kotrymž mějachu šulerjo němske pomjenowanja rostlin k serbskim přiřjadowac, běše mnohim wulke wužadanje. Nimo toho nazwučowachu šulerjo mejskej reji.

Zakónčenje swjedženja dožiwichu wobdžělnicy zhromadnje z programom skupiny Fight a wšitkich šulerjow woprijacym beatboxingom.

Z wučerku Danielu Lyskoweje (zady) staj šulerjej Paul Köppen a Robin Bramke girlandu witoj. Foto: FAG

TELEGRAM

Džiwadłowa džěłarnička šulerjow

Wodowe Hendrichocy. Džěłarnička serbskeho džěčaceho džiwadła wotměwa so džensa a jutře we Wodowych Hendrichocy. Załožba za serbski lud přewjeduje zarjadowanje po dwěmaj lětomaj. Na džěłarničku su wšitke serbske šule přeprošene. Tam dostawaja wobdžělnicy profesionalne pokiwy, na přikład w rytmicke abo pantomimje. Nimo toho předstajaja nazwučowane kruchi.

Za kemše z bamžom so přizjewić

Bonn. Přizjewjenja za cyłkownje pjeć Božich mšow z bamžom Benediktom XVI. we wobłuku jeho wopyta w Němskej kónc septembra budu wot pónđzele móžne. Zajimcy móža tole internetnje činić abo přez wosadu, kaž Němska biskopska konferenca džensa zdžěli. Kemše swjećić budže bamž w Berlinje (22.09.), Etlzelsbachu (23.09.), Erfurce (24.09.) a Freiburgu (24. a 25.09.).

Amnesty šwika Němsku

Berlin. Organizacija za zachowanje čłowjeskich prawow Amnesty International

kritizuje zadžerženje Němskeje a dalšich krajow Europskeje unije w zwisku z čěkcancami ze sewjerneje Afriki. Njewotpowěduje zasadam prawniskeho stata, čěkcancow cyle jednorje zaso wróćo pósłać, bjeztoho zo bychu so přičiny za móžny azyl scyła pruwowali, rěka w najnowšej kóždolětnej rozprawje, kotruž džensa w Berlinje předstajichu.

Petersen wopuści Energiju

Choćebuz. Najwuspěšniši třěle koparskeho druheho zwjazkoweho ligista Energije Choćebuz Nils Petersen pónđže k němskemu koparskemu rekordnemu mištrej. Bayern Mnichow je z nim třilětnje zrěčenje wujednał. 22lětny ma we Łužicy hišće zrěčenje hač do lěta 2014 a je w tutej sezonje 24 wrotow docpěl. Energija dóstanje za njeho pječa 2,8 milionow eurow.

Z Kanady k Łužiskim liškam

Běta Woda. Pola lodohokejoweho druheho zwjazkoweho ligista w Bělej Wodze budže přichodne hrajne lěto Kanaďan Ian Lowe sobu za pukom honić. Lowe přińdže z najwyšjeje sewjeroameriskeje uniwersitneje a collegeoweje ligi. 24lětny dóstanje najprjedy probowe zrěčenje hač do kónc septembra. To zdžěli wčera rěčnik Łužiskich liškow.

CD „Ja Slowjan sym“ předstajena

Spěwar a chórowy nawoda Michał Janca je wčera w Budyskim NSLDž hromadže z Johnom Petrikom ze Załožby za serbski lud nowu CD „Alfons Janca – Ja Slowjan sym“ předstajil. Syn 1989 zemrěteho komponista bě wuběr sinfoniskich twórbow nana zestajil. Wjetšina z nich bu loni z chórom a rozšěrjenym

orchestrom SLA znowa nahrawana. (Čitajće na str. 2.) Foto: SN/M. Bulank

POLICIJA

Znowa so palilo

Po tym zo bě so wčera rano w Biskopicach štomowy domček wotpalil, dyrbjachu tam džensa rano znowa wobornikow wołać. Tónraz paleše so krótko po połnocy zahrodowy domček na Biskopskej. 14 wohnjowych wobornikow bě zasadžonych. Wěcnu škodu truhuje policija na něhđže 5 000 eurow.

Dwaj zranjenaj a skóncowane awto su wuslědk wobchadneho njezboža wčera nawječor na S 101 mjez Hornim Wujězdom a Zejicami. 21lětna wódzěrka Fiata bě do směra na Zejicy po puću, jako wona w prawej křiwicy swoje jězdźidło pod kontrolu njeměješe. Žona zajědže z puća, awto so zwroći a wosta hakle na polu stejo. Młoda žona a sobu jěducy muž so zranišaj, na Fiaće nasta něhđže 5 000 eurow škody.

WJEDRO

10 do 8 °C

20 do 22 °C